



## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### «ФІЛОСОФІЯ»

Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Теорії держави і права та філософії
Семестр	V
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

  

Викладач	к.філос. наук Смалъ Ірина Ігорівна
Контактна інформація	ira-clearhead@ukr.net

### ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

<b>Анотація</b>	Філософія – надзвичайне, складне, багато в чому таємниче духовне явище, що не піддається точному логічному визначенню, а тому утворює само по собі нерозгадану таємницю, вічну проблему. Сутність філософії полягає у роздумах над загальними, такими що мають граничні (найбільші) рівні узагальненнями, проблемами в системі «світ – людина». Філософія виступає, з одного боку, як система знання про світ у цілому та сутність ставлення людини до цього світу, з іншого боку, як загальний метод пізнавальної діяльності. Філософія є фундаментальною навчальною дисципліною у вищій школі, що дозволяє зрозуміти і осмислити складні нелінійні процеси формування основних гуманітарних цінностей – істини, справедливості, добра, краси тощо.
<b>Мета та цілі</b>	Метою викладання навчальної дисципліни є надання знань з філософії як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття. Завданням вивчення філософії є забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.
<b>Результати навчання</b>	Опанувавши дисципліну «Філософія», студенти повинні знати основні духовні парадигми розвитку людства, що знайшли своє втілення в системі філософських понять, категорій в певних соціально-культурних контекстах та системі суспільних цінностей. Розуміти особливості взаємозв'язку науки, техніки з сучасними соціальними і етичними проблемами та бути здатними

<p><b>Soft skills:</b> соціально-психологічні аспекти професійної компетентності, що відповідають заявленим цілям програми</p>	<p>вирішувати важливі морально-етичні проблеми як суспільного так і особистого життя. Застосовувати отримані знання для вирішення професійних завдань і організації міжлюдських відносин, обґрунтовувати і відстоювати свою світоглядну та громадську позицію, але разом з тим бути здатними до діалогу як засобу вирішення соціальних, етичних, професійних проблем.</p> <p>Вивчення філософії формує у студентів такі соціальні навички, як критичне мислення – вміння адекватно, об'єктивно і толерантно оцінювати дійсне буття; системне мислення – здатність до всебічного, цілісного та багатоаспектного підходу до вирішення поставлених завдань; самостійність – вміння аналізувати суспільні явища і процеси та формувати власну думку і власну стійку життєву позицію; комунікативність - здатність приймати участь в дискусіях щодо цивілізаційних та технологічних проблем.</p>
<p><b>Пререквізити</b></p>	<p>Базові знання з дисциплін: «Всесвітня історія», «Культурологія», «Релігієзнавство».</p>

## **СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ**

Тема	План, короткі тези	Завдання
<p><b>Тема 1. Коло проблем філософії. Східний і Західний типи філософії. Антична філософія.</b></p>	<p>Проблема визначення філософії. Теоретичне і духовно-практичне значення філософії. Основне питання філософії. Положення і роль філософії в житті людини і суспільства. Історія філософії як філософська і культурологічна область знання; її предмет і зміст. Історичні типи філософствування. Основні категорії індійської філософії. Священні книги китайської освіченості. Онтологія даосизму. «Даодецзин». Конфуціанство. Мен-цзи. Лунь-Юй. Особливості розуміння філософії в античну добу. «7 мудреців» античності. Мілетська натурфілософія: Фалес, Анаксимандр і Анаксимен. Пошук субстанціональних основ речей в період «ранньої класики». Діалектика Геракліта. Досократики: магія чисел Піфагора, «стихії» Емпедокла, «нус» Анаксагора. Метафізика елеатів. Релятивізм софістики. Філософія Сократа. Атомізм Левкіппа-Демокріта, Лукреція Кара. «Ейдоси» Платона. Неоплатонізм. Енциклопедизм Арістотеля. «Атараксія» скептиків. Фаталізм стоїків. Школа Епікура.</p>	<p>письмові завдання, есе, дискусія, тести, опрацювання першоджерел, філософський словник</p>
<p><b>Тема 2. Середньовічна європейська філософія. Філософія Відродження.</b></p>	<p>Середньовічна філософія: періоди і основні проблеми. Своєрідність християнської середньовічної філософії. Апологетика: віра і розум. Патристика: отці церкви, основні ідеї, значення для історії філософії. Суперечка номіналістів і реалістів про універсалії. П'єр Абеляр. Ерігуена. Дунс Скотт. Вільгельм Оккам. Ансельм Кентерберійський. Августин Блаженний. Фома Аквінський. Арабська філософія.</p> <p>Загальна характеристика філософії епохи Відродження: основні ідеї та персоналії. Філософія гуманізму (Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Піко делла Мірандола, П'єтро Помпонацці, Монтень). Предмет дослідження, світогляд, натурфілософія епохи Відродження (Микола Кузанський, Бернардино Телезіо, Джордано Бруно, Парацельс, Копернік, Кеплер, Галілей). Філософія політики: ідеологія централізованої держави і теорія природного права: (Нікколо Макіавеллі, Жан Боден) та утопічний соціалізм (Томас Мор, Томаззо Кампанелла).</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, опрацювання першоджерел, філософський словник</p>

<p><b>Тема 3. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія.</b></p>	<p>Західноєвропейська філософія Нового часу та її особливості. Проблема методу у Новий час. Особливості пізнавальної проблематики філософії Нового часу. Матеріалістичний сенсуалізм Ф.Бекона, Гоббса, Локка. Раціоналізм Р.Декарта, Б.Спінози, Лейбніца. Проблема субстанції у Новий час. Суб'єктивний ідеалізм Д.Берклі та Д.Юма.</p> <p>Просвітництво як течія філософії Нового часу. Енциклопедична філософія Просвітництва: Д.Дідро, Д.Толанд, П.Гассенді, П.Бейль, Ш.Монтеск'є, Вольтер, Кондільяк, Руссо. Проблема людини у філософії епохи Просвітництва.</p> <p>Метафізичний матеріалізм та атеїзм (Ламетрі, Гольбах, Вольтер, Дідро, Гельвецій, Руссо). «Трагічний оптимізм» «філософії серця»: Паскаль, Лабрюйєр, Ларошфуко.</p> <p>Основні ідеї «Науковчення» Фіхте. Розвиток філософських поглядів Шеллінга.</p> <p>Абсолютна ідея та розвиток як головні поняття філософії Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля.</p> <p>Сутність антропологічної концепції Л.Фейєрбаха.</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, тексти першоджерел, філософський словник</p>
<p><b>Тема 4. Філософія ХХ століття.</b></p>	<p>Принципи та ідеали класичної та некласичної західної філософії. Причини переходу від класичного до некласичного філософствування.</p> <p>Некласична філософія кінця ХІХ – початку ХХ ст.. «Філософія життя»: генеза та проблемне поле. Суб'єктивний ірраціональний волюнтаризм: «світ як воля» Шопенгауєра, «Одиничний» К'єркегора, «воля до влади» Ф.Ніцше.</p> <p>Марксистська філософія. Проблема відчуження. Діалектичний та історичний матеріалізм. Політична економія. Діалектика природи. Радянська філософія. Сучасна марксистська філософія</p> <p>Основні тенденції розвитку сучасної західної філософії. Найбільш впливові напрямки сучасної філософії. Екзистенціальна філософія та її різновиди. Психоаналіз та неофрейдизм. Філософська антропологія: основні концепції. Еволюція релігійної філософії ХХ ст.. Філософія науки і проблема нового тлумачення ролі науки і мови.</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, тексти першоджерел, філософський словник</p>
<p><b>Тема 5. Вітчизняна філософія.</b></p>	<p>Особливості формування та основні етапи розвитку української філософії.</p> <p>Міфологія стародавніх слов'ян. Духовні витоки української філософської культури. Філософська думка на теренах України після розпаду Київської Русі. Розвиток філософських ідей в Україні у ХVІІІ-ХІХ ст. Г.С.Сковорода. Києво-Могилянська академія. П.Юркевич.</p> <p>Революційні демократи: Герцен, Чернишевський, Добролюбов, Шевченко, Франко.</p> <p>Філософія в Україні в ХХ ст. Богопошукувачі (О.М.Бердяєв, Л.І.Шестов, В.С.Соловйов). А.Ф.Лосєв, П.В.Копнін, В.І.Вернадський, Е.В.Ільєнков. Історія української філософії у працях Д.Чижевського. Сучасна Українська філософія: основні теми досліджень. Методологія науки (С.Б.Кримський, М.В.Попович, П.Ф.Йолон). Аналіз категоріальної структури світогляду (В.І.Шинкарук, О.І.Яценко, В.Г.Табачковський). Дослідженню вітчизняної історії філософії (В.С.Горський, І.В.Бичко, Г.А.Заїченко, Ю.В. Кушаков, П.Т.Гордієнко). Екологічна проблематика (М.М.Кисельов, В.С.Крисаченко, Н.М.Гардашук).</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, тексти першоджерел, філософський словник, презентації</p>
<p><b>Тема 6. Онтологія: реальність і</b></p>	<p>Основні терміни онтології. Поняття буття. Буття як буття. Буття і небуття. Буття і річ. Речевість як змістова характеристика буття.</p>	<p>письмові завдання,</p>

<p><b>буття.</b> <b>Філософський</b> <b>аналіз пізнання.</b></p>	<p>Основні різновиди онтологій: монізм, дуалізм, плюралізм.</p> <p>Матеріалізм і матеріалістична діалектика. Вчення про субстанцію. Матерія і форма. Сутність та існування. Можливість і дійсність. Детермінізм і причинність.</p> <p>Просторово-часові характеристики буття. Субстанційна і реляційна, суб'єктивістська і культурологічна концепції простору і часу. Пізнання в поняттях. Пізнання а судженнях. Судження як носій логічної істинності. Умовивід як форма опосередкованого пізнання. Роль інтуїції в пізнанні. Поняття пізнання. Види знання. Повсякденне знання і його особливості. Повсякденне знання і повсякденна мова. Повсякденне знання у відношенні до наукового і філософського знання. Проблема істини у філософії. Класична і неklasичні теорії істини. Рівні наукового пізнання і критерії їх розрізнення. Поняття методу пізнання. Методологія як теорія методу. Засади наукового пізнання. Ідеали і норми досліджень. Філософські і загальнонаукові принципи. Поняття «картини світу».</p>	<p>дискусія, тести, філософський словник</p>
<p><b>Тема 7. Проблема</b> <b>людини у</b> <b>філософії.</b></p>	<p>Людина як предмет філософського аналізу. Природа людини. Раціональний і нераціональні погляди на природу людини в історії філософії.</p> <p>Наукові погляди на природу людини. Антропологічні теорії. Еволюційна теорія Дарвіна і сучасна антропологія. Тейяр де Шарден. Соціологічні теорії. Маркс і Вебер. Психологічні теорії. Обмеженість науки у вивченні людини.</p> <p>Проблема сутності людини і її існування. Класична, неklasична (модерна) і постмодерна філософія про сутність і існування людини.</p> <p>Екзистенціальні і історичні дихотомії людини. Іманентність і трансцендентність людини. Фізична іманентність. Тілесність людини як фрагмент космосу. Біологічна іманентність. Екологія людського існування.</p> <p>Воля і свобода як джерела трансценденції. Предметність трансцендентності. Аксиологічна трансцендентність.</p> <p>Самоцінність людського життя. Скінченність людського буття як онтологічна основа визначення його сенсу. СENS життя. Індивідуальний і суспільний сENS життя. Критерії сENSу життя. Проблема втрати сENSу життя. Пошук і творення сENSу життя. Збагачення сENSу життя. Реалізація сENSу життя.</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, тексти першоджерел, філософський словник</p>
<p><b>Тема 8. Філософія</b> <b>суспільства.</b> <b>Особа і</b> <b>суспільство.</b></p>	<p>Суспільство як об'єкт філософського аналізу. Концептуальні підходи до вивчення суспільства. Суб'єкти суспільного розвитку. Природні основи суспільства. Економічні основи суспільства. Концепції індустріального і постіндустріального, технотронного та інформаційного суспільства.</p> <p>Духовні основи суспільства. Духовне життя і його структура. Статус, суб'єкт і функціональні можливості свідомості суспільства. Структура свідомості. Соціальна пам'ять. Конструктивно-творча роль свідомості. Роль ідей в суспільстві.</p> <p>Українська національна ідея: етапи розвитку і функції. Людина в суспільстві. Поняття особи і особистості. Особа у філософських концепціях сучасності. Персоналізація суспільного буття</p> <p>Прикмети особи. Здатність до пізнання. наявність волі. Здатність до любові. Суб'єктність щодо права. Гідність. Повнота. Екзистенція особи, час, свобода.</p> <p>Свобода - сутність, прагнення і право особистості. Свобода вибору. Свобода автономії. Право на свободу. Постмодерн про «дискурс влади» і «владу дискурсу».</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, презентації, філософський словник</p>

<p><b>Тема 9. Філософія історії.</b></p>	<p>Людина і історія. Історія суспільства як предмет філософського пізнання. Стадійні моделі історії. Цивілізаційна унікальність розвитку людства. Сенс історії: неотомізм, К.Ясперс. Ф.Фукуяма: «кінець історії».</p> <p>Людина і людство. Європа як філософське поняття. Грецький дух. Християнська традиція. Революції і тоталітаризм. Традиції емпіризму. Значення постмодернізму. Людство як взаємодія і взаємозбагачення національних культур.</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, тексти першоджерел, філософський словник</p>
<p><b>Тема 10. Філософське вчення про цінності. Філософія культури.</b></p>	<p>Визначення цінностей. Структура цінностей. Цінності тілесні і духовні. Абсолютні і відносні цінності. Цінності позитивні і негативні. Свобода як умова буття цінностей. Проблема ієрархії цінностей.</p> <p>Добро як утвердження людського в людині. Проблема ієрархії добра. Місце добра в структурі людських цінностей.</p> <p>Краса як цінність. Об'єктивістські і суб'єктивістські концепції краси.</p> <p>Єдність істини, добра і краси як передумова вільного самовизначення особи.</p> <p>Любов як діяльне прагнення цінностей. Засади любові. Види і форми любові. Приязнь. Щастя як органічний вияв екзистенції людини. Суб'єктивно-релятивістські концепції щастя: гедонізм. Об'єктивно-абсолютивістські концепції щастя: евдемонізм. Інтегрально-персоналістична концепція щастя.</p> <p>Задоволення як критерій цінностей. Види задоволення.</p> <p>Поняття культури. Натуралістичне розуміння культури. Культура як духовна субстанція світу. Етнологічно-історичні теорії культури. Аксіологічні теорії культури. Структурно-функціональний аналіз культури. Культура як знакова система. Діалогічна концепція культури.</p> <p>Проблема типології культури. Порівняльна типологія культури. Структура культури. Горизонтальна і вертикальна структури. Масова культура. Субкультура. Повнота культури. Культура і цивілізація.</p> <p>Українська культура в контексті світової культури. Повнота української культури.</p>	<p>письмові завдання, дискусія, тести, філософський словник</p>

## **ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ**

1. Анатолій Лузан. Вступ до філософії.-- Київ: Центр навчальної літератури, 2019 – 136 ст.
2. Вступ до філософії ( під ред.. Л. Л. Нікітін).— Київ: Центр навчальної літератури, 2020 – 256с
3. Філософія : підручник / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер [та ін.]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Фоліо, 2018. – 621 с.
4. Філософія ( Ігор Бичко, Віталій Табачковський, Ада Бичко, Володимир Ярошовець). – Київ: Центр навчальної літератури, 2019 – 648 ст.
5. Дахній А. Нариси історії західної філософії. – Львів, 2015.
6. Лой А.М., Бойченко М.І. та ін. Основи практичної філософії: Підручник. – Київ, 2016.
7. Філософія [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. К. Бичко, І. В. Бичко [и др.]; ред. В. І. Ярошовець. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 648 с.



8. Філософія ( Ігор Бичко, Віталій Табачковський, Ада Бичко, Володимир Ярошовець). – Київ: Центр навчальної літератури, 2019 – 648 ст.
9. Філософія для аспірантів : конспекти : навч.-метод. вид. / за ред. А. Синиці. – Львів : Ліга-Прес, 2017. – 90 с.
10. Історія філософії. Словник / За ред. В.І.Ярошовець. – К.: Знання України, 2005. - 120с.
11. Козьмук Я., Задубрівська О. Філософія: навч. посіб. / Я. Козьмук, О.Задубрівська. - Чернівці : Рута, 2012. - 139 с.
12. Кулик О.В. Філософія : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III - IV рівнів акредитації/ О.В. Кулик. - Дніпропетровськ: Монолит, 2013. - 692 с
13. Основи філософії ( під ред.. М. Шмиголь). – Київ: Центр навчальної літератури, 2019 – 412 ст.
14. Практикум з дисципліни "Філософія" для студентів 1 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020 – 184 ст.
15. Рижак Л. В. Філософія : підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.
16. Федів Ю.О., Мозкова Н.Г. Історія української філософії: Навчальний посібник. – К.: “Україна”, 2000. – 512 с.
17. Філософія, логіка, філософія освіти. Кредитно-модульний курс. ( під ред.. Л. Мозговий, Р. Додонова). – Київ: Центр учбової літератури, 2019-512 ст.
18. Короткий філософський словник-довідник: українсько-англо-німецько-французький словник-довідник / За ред.Чорного І.П., Бородецького О.Є. – Чернівці: Рута, 2006. – 288с
19. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, концепції, ідеї: Підручник.- К.: Книга, 2005. – 528с.

## **ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ**

<b>Загальна політика</b>	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати заняття згідно розкладу. За пропуски занять без поважної причини студент може бути не атестований з дисципліни. Пропущені заняття відпрацьовуються виконанням завдань, наданих і узгоджених з викладачем. Усі завдання, передбачені програмою, а також додаткові завдання, повинні бути виконані у встановлені терміни. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись навчальної етики, дисципліни та виконувати навчальний план у повному обсязі з відповідальністю та доброчесністю.
<b>Політика щодо дедлайнів та перескладання</b>	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За невиконання поточних завдань студент не допускається до складання підсумкової атестації.
<b>Політика щодо академічної доброчесності</b>	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

## **ОЦІНЮВАННЯ**

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1	30

Змістовий модуль 2	30
Підсумковий контроль- екзамен	40

### Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни